

Poklicni profil¹

Izjava o namenu

Namen tega dokumenta je opredeliti in opisati področje dela prakse za poklic logopeda v Evropi. Namenjen je informiranju in obveščanju delodajalcev, drugih strokovnjakov, ostalih plačnikov, vladnih agencij in splošne javnosti o vlogi logopedov, njihovih dejavnostih, uporabnikih, delovnih okoljih in smernicah, v okviru katerih delujejo. Vseeno pa namen dokumenta *ESLA poklicni profil* ni prikaz podrobnega seznama dejavnosti.

Poklic logopeda je dinamičen in razvijajoč se strokovni profil na stičišču temeljnih in uporabnih znanosti, zato morajo prakse slediti kliničnemu, tehnološkemu in znanstvenemu razvoju. Zaradi napredka na področju logopedskega dela sta potrebna spremljanje in posodobitev tega dokumenta.

Številne evropske države imajo regulativne zahteve glede dela logopedov. *ESLA poklicni profil* ne nadomešča obstoječih predpisov posameznih držav in ne vpliva na razlago ali izvajanje teh predpisov.

Opredelitev profila logopeda

Logoped je strokovnjak na področju komunikacije, glasu, govora, jezika, sluha, hranjenja, požiranja ter socialnih in kognitivnih vidikov komunikacije.

Logopedi so strokovnjaki, specializirani za preventivo, ocenjevanje, diagnosticiranje, obravnavo in proučevanje celotnega spektra motenj človeške komunikacije, hranjenja in požiranja skozi vsa življenjska obdobja. V tem kontekstu človeška komunikacija zajema vse procese, povezane z razumevanjem in izražanjem govornega in pisnega jezika ter neverbalno in/ali nadomestno komunikacijo.

Logopedi izvajajo široko paleto kliničnih in ostalih strokovnih storitev. So neodvisni strokovnjaki, ki se odločajo na podlagi strokovne presoje in dokazov, izobraževanja in kliničnih izkušenj, kar pomeni, da njihove storitve niso predpisane ali nadzorovane s strani drugega strokovnjaka. Kljub temu pa je sodelovanje z drugimi strokovnjaki pomemben del njihovega dela.

Logopedi so etično zavezani k zagotavljanju storitev, ki so v skladu z njihovimi kompetencami, izobrazbo in izkušnjami.

Področje dela logopeda

Logoped diagnosticira in obravnava široko paleto komunikacijskih motenj ter motenj hranjenja in požiranja, hkrati pa se ukvarja z omejitvami in težavami vključevanja, ki so povezane s temi/z omenjenimi motnjami. S tem logoped prispeva h kakovosti življenja uporabnika. Poklicna etika logopedov nakazuje, da morajo imeti le-ti strokovno znanje in izkušnje v širokem spektru kompetenc in znanja. Logoped ne samo diagnosticira in obravnava uporabnike, ampak ima vlogo tudi pri izobraževanju, preventivi, svetovanju in raziskovanju.

Komunikacija, izražanje idej in mnenj je po Deklaraciji Evropskega sodišča za človekove pravice¹ (Svet Evrope, 1950) in Konvenciji o pravicah invalidov² (Združeni narodi, 2006) ena temeljnih človekovih pravic. Logoped ima torej posebno vlogo pri ohranjanju temeljne človekove pravice pri ljudeh z

¹ Original tega dokumenta je dostopen v angleškem jeziku na strani ESLA: <https://eslaeuropa.eu/wp-content/uploads/2024/03/ESLA-Professional-Profile-2019.pdf>

V slovenski jezik je ta dokument prevedel Odbor za mednarodno sodelovanje Društva logopedov Slovenije (Barbara Vogrinčič, Tanja Antolík Kocjančič in Jerneja Novšak Brce). Dokument je slovnično pregledan.

zmanjšanimi zmožnostmi in motnjami na področju komunikacije.

Logoped gleda na uporabnika kot na posameznika, ki je v interakciji z okolico, kot so družina, prijatelji, šola/delovno mesto, itd. Logopedska obravnava torej ni omejena samo na uporabnika. Tako lahko na primer logoped olajša in podpira komunikacijo med uporabnikom, družino in drugimi strokovnjaki v zdravstvenem, izobraževalnem, socialnem in pravnem sistemu.

Za logopeda so potrebe uporabnika osrednjega pomena. Med ocenjevanjem in obravnavo logoped pridobi vse potrebne informacije o uporabnikovih zmanjšanih zmožnostih, dejavnostih, delovanju, okolju in osebnostnih dejavnikih, kot je opredeljeno v Mednarodni klasifikaciji funkcioniranja, zmanjšane zmožnosti in zdravja (MKF) (WHO, 2001)³. Na podlagi teh informacij se oblikuje individualni načrt terapije.

Ključni element poklicnih dolžnosti logopeda je skozi kompleksen proces kliničnega razmišljanja izpolnjevati uporabnikove potrebe. Strokovno sklepanje vključuje miselni proces zbiranja, interpretacije in strukturiranja informacij, s katerimi lahko logoped z uporabo svojega strokovnega znanja razjasni in reši strokovni problem. Med procesom odločanja logoped upošteva tudi strokovne, etične, socialne, ekonomske in druge vidike.

Logopedova izbira aktivnosti temelji na načelih z dokazi podprte prakse. To vključuje povezavo kliničnega znanja ter želja, preferenc in pričakovanj uporabnika z najboljšimi razpoložljivimi raziskovalnimi dokazi.

V skladu s strokovnimi standardi se logopedi ukvarjajo le s tistimi vidiki uporabnikovega delovanja in zmanjšanih zmožnostih, ki so v okviru njihovih poklicnih kompetenc.

Poklicno ravnanje

Logopedi morajo spoštovati etični kodeks, ki ga je pripravil njihov strokovni organ in/ali ustrezna državna in/ali nacionalna institucija.

Za svoje poklicno delovanje so odgovorni v skladu z veljavnim državnim pravnim okvirjem.

Področja strokovnih storitev med drugim vključujejo tudi:

- preventivo,
- presejanje,
- ocenjevanje/vrednotenje/diagnosticiranje (formalno in neformalno),
- terapijo/intervencijo/obravnavo/(re)habilitacijo,
- svetovanje,
- napotitev k ustreznim izvajalcem storitev,
- raziskovanje,
- sodelovanje (interdisciplinarni, multidisciplinarni, transdisciplinarni timi),
- izobraževanje (znotraj in zunaj stroke),
- supervizijo/mentorstvo,
- upravljanje/vodenje/oblikovanje programov,
- tehnologijo/orodja,
- zagovorništvo v imenu uporabnikov ter ozaveščanje, zagovorništvo in promocijo v imenu stroke.

Druge vloge in odgovornosti med drugim vključujejo tudi:

- posvetovanje z vlado, gospodarstvom in skupnostjo,
- vključevanje v odločanje in multidisciplinarno ocenjevanje kognitivnih zmožnosti oseb s težavami v komunikaciji, hranjenju/požiranju
- ugotavljanje z delom povezanih komunikacijskih zmožnosti posameznikov in po potrebi načrtovanje prilagoditev,
- pričanje kot izvedenec,
- delo tolmača ali komunikacijskega posrednika za osebe z omejenimi komunikacijskimi zmožnostmi.

Ciljne skupine prebivalstva

Uporabniki vseh starosti (novorojenčki, dojenčki, malčki, predšolski in šolski otroci, mladostniki in odrasli).

Področja izvajanja storitev skozi celotno življenjsko obdobje med drugim vključujejo:

- razvojne jezikovne motnje in zakasnitve,
- pridobljene jezikovne motnje,
- predjezikovno komunikacijo,
- predopismenjevalne in opismenjevalne zmožnosti,
- motnje branja in pisanja,
- specifične učne težave (disleksija, disgrafija, diskalkulija itd.),
- motnje govora (artikulacijske in fonološke motnje, motorične govorne motnje),
- motnje tekočnosti (jecljanje, brbotanje),
- motnje socialne komunikacije (pragmatika),
- motnje avtistične spektra,
- selektivni mutizem,
- nevrološke motnje komunikacije (npr. afazija, dizartrija, apraksija),
- kognitivno-komunikacijske motnje,
- motnje veščin hranjenja in požiranja,
- glasovne motnje in motnje resonance,
- modificiranje oz. usmerjanje naglasa in dialekta,
- nadomestno in dopolnilno komunikacijo,
- znakovni jezik,
- večjezičnost,
- okvaro sluha in slušno rehabilitacijo.

Delovna okolja med drugim vključujejo tudi:

- zdravstvene sisteme (npr. bolnišnice, klinične centre, ambulante, klinike, zdravstvene domove, zdravstvene institucije),
- izobraževalne sisteme (npr. javne in/ali razvojne vrtce, osnovne šole),
- univerze/fakultete,
- uporabnikov dom,
- neodvisne/privatne prakse,
- dnevne centre,

- domove za starejše občane,
- neprofitne organizacije,
- strokovna združenja,
- pravne in socialne službe, zavode za prestajanje kazni, državne institucije in ministrstva,
- podjetja.

Viri

1. European Convention on Human Rights. European Court of Human Rights (2013). Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Rome, 4.XI.1950. Available at: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf
2. Convention on the Rights of Persons with Disabilities and Optional Protocol. United Nations, 2006. Available at: <http://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>
3. International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). WHO, May 2001. Available at: <https://www.who.int/classifications/icf/en/>